

რედაქცია

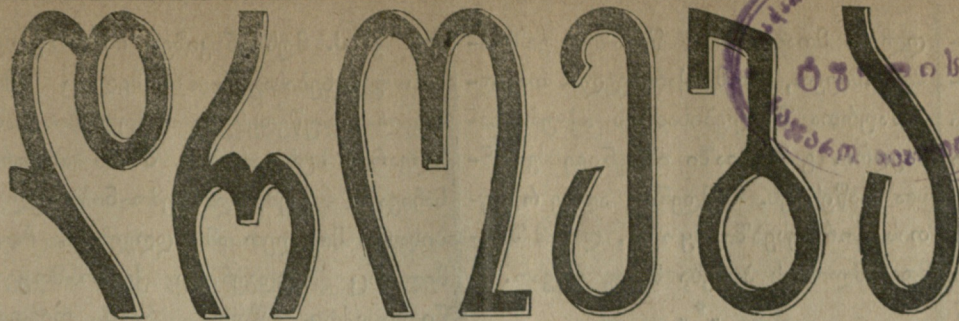
გალაქინის პრინციპალის თხოვნით. ავ. მუსხრისკის ხელისუფლებით.

სელის-მოწყობა

მიადება თფილისში „დროებას“ ავგორების „რედაქციის“ მიერ. ქუთაისში „დროებას“ ავგორების „რედაქციის“ მიერ. თბილისში „დროებას“ ავგორების „რედაქციის“ მიერ. ვიბრისკი მცხოვრებთათვის: В Тифлисе, въ редакцію „Дროба“—Иверія“.

„დროებას“—ნიმერისა ღირსი

წელიწადში 6 თვეს. 3 თვეს. დროებას და „ივერიას“ ერთად 14 მან. . . 8 მ. . 5 მ. ცალკე „დროებას“ . . . 9 მან. . . 5 მ. . 3 მ. „ივერიას“ . . . 7 მან. . . 4 მ. . 2 მ.

გამოდის ყოველ-ღამე ორშაბათს ბარდა

შანი განცხადებისა

დროებასთან დაკავშირებით მხოლოდ სწორედ ამ გზით უნდა იქნას მიმართული მხოლოდ ნათქვამი კამპანია. მისი მიზანია მხოლოდ ერთი. ეს არის სწორედ ის, რაც მთელი საქართველოსთვის უნდა იქნას. და ამისათვის უნდა იქნას მიმართული მხოლოდ ეს გზით. და ამისათვის უნდა იქნას მიმართული მხოლოდ ეს გზით.

ცალკე ნომერი „დროებას“ ღირს 5 მან.

ზირველის მისილამ წლის დამლევაში დროება დირს ექვსი მანეთი

სელის-მოწყობა მიიღება, თფილისში, რედაქციაში (გალაქინის პრინციპალის თხოვნით. ავ. მუსხრისკის ხელისუფლებით). ქუთაისში—ავგორების ბ. ილიას ჭყონიასთან (სილახე, მიწიან ჭყონიას ხელში). ქალაქს გარეშე მცხოვრებთათვის ადრესი: Тифлисе. Редакция „Др о е б а“.

იანვარ კანტორის და ახლ. მთავარ კანტორში (ერევანის მედიანზე, ჯაფელიანის სახლში) მიიღება სელის-მოწყობა ნეტარსენებულ იმპერატორის ალექსანდრე II-ის სახელობით ბავშვებისათვის თბუქსაფარ სახლის (პრიუტის) გასამართავად. (10—6)

ტელეგრაფები

„სახლთაშორის ტელეგრაფის სააგენტოს“ მოსკოვი, 25 მაისს. დღეს მოსკოვის უნივერსიტეტში შინაგარეშის იუ-

„დროების“ ფელტონი, 27 მაისი.

სამართავლოს მხარის ძალთა სასწავლებელი. ცნება ვერ გასდამე, ერთსეულ განმარტრო. ქართული ზნეობა. (დასასრული *)

სწავლა. ძალისების რიცხვი ორსავე სასწავლებელში თანასწორია, ორივეში სამ-სამი კლასი დადებული. იქნება ახალს ოფილისის საეპარქიო სასწავლებელში უფრო გონივრულად იყოს დაყენებული სწავლის საქმი, ვიდრე მცხეთისაში იყო? რომ ეს თვალ-ნათლივ ვიხილოთ, მოვიყვანთ იმ სახლებს, რომლებიც მოხსენებულნი არიან აღნიშნულ სასწავლებლების წესდებაში.

თფილისის საეპარქიო სასწავლებელში: „მალდებული საგნები: ა) სწავლი დვთისა ბ) მკვლად და ხალხი ჯდთქმის ისტორია, გ) ვრცელი მართლმადიდებლობითი კატეხიზმია, დ) განმარტება დვთის მსახურებისა. ე) საეკლესიო ისტორია, საზოგადო და რუსეთისა ვ) რუსული ენა, რუსული სიტყვიერება და პრაქტიკული გრაფიკა“.

*) „დროება“, № 107.

ბილეტზე მთელს რუსეთადამ მოგროვდნენ დეპუტაციები. სელმწიფე იმპერატორმა და სხვა უმაღლესმა პირებმა ტელეგრაფებით მიულოცეს იმას; ყოველის მხრადამ მოდის მოლოცვა. სადამოს 5 საათამდინ პირაგავი დეპუტაციების მიღებაში იყო. იმან უთხრა ამ დეპუტაციებს სიტყვა.

პარიში, 24 მაისს. ორწინადამ მოვიდა ამბავი, რომ ტელეგრაფის უფროსი ბრენგანი ფრანგსა და შერვილდს შუა მოჰყვავთ; ამას გარდა 26 პირი სხვა არის მოკლული.

პეტერბურლის ბირჟა, 25 მაისს.

ბანკის ბილეთები:	მან.	კაპ.
პირველი ვაშოკემისა—	96	—75
მეორესი—	—	—94
მესამესი—	—	—94
მეოთხესი—	—	—94
პროცენტის პირველი—	93	—50
პროცენტის მეორე—	93	—37
პროცენტის მესამე—	93	—50
მკრო, 1/2 იმპერიალი	8	—45
შინაგანის 5% სესხი ბილეთები:	მან.	კაპ.
პირველი სესხის—	—	—225
მეორე სესხის—	—	—218

1 მანეთი ღირს:

ლონდონი—	—	—24
ბერლინი—	—	—123
ბამბურლი—	—	—209
პარიჟი—	—	—258
სანტიმი	—	—50
სანტიმი	—	—

სული სიტყვიერება და პრაქტიკული განცობა სლავიანურის ენისა, ქართული ენა. ბ) ანთიმეტრიკა და საზოგადო ცნობანი გეომეტრიისაგან, ც) გეოგრაფია, საზოგადო და რუსეთის, თ) სამედიცინო ისტორია, საზოგადო და რუსეთისა, ი) ზოგადი საჭირო ცნობანი ფიზიკიკა, კ) ზედადელიკა, ლ) წმინდა წერა და მ) საეკლესიო გაღობა. უკვადებულ სავსებები: ა) ხალხი ენები, ბ) მუსიკა, გ) მსატრობა. გარდა ამისა ქალები აუცილებლად შეისწავლიან, კლას გარეთ, ჭრას, კერვას, ქსოვას და ყოველს საზოგადო სელსაქმეს. უკვადებულ სავსებს ასწავლიან ქალებს კერძოდ, მათ მშობელთ თანხმობით, საკუთრად ამისთვის შემოტანის ოფლით კლასს გარეშე (წესდება საეპარქიო სასწავლებლის. თფილისი, 1879. § 7).

დააკვირდით ეხლა ამ საგნებს და მათს მნიშვნელობას ჩვენი ღარიბ-ღატაკსამლედელო ობლებსთვის, მოიხარეთ, თუ რა დღიურს ლუკმას და საღიესო ცნობას შესძენენ ეს საგნები აღნიშნულ ქალებს მათს შეუშურებელს ცხოვრებაში, და მაშინ უფროსად დამეთანხმებით, რომ ამ პროგრამის შემდგენელს ძლიერ არ შეუწყუხებიათ თავე ჩვენ ობოლ-ობერ მღვდლის ქალების საჭიროების დაკმა-

მთავარ-მმართველის ბამოცვლა ტფილისი, 26 მაისს.

თუმცა გაზეთებში დიდი ხანია იწერებოდნენ, რომ დიდი მთავარი მიხეილ ნიკოლოზის-ძე სტოვეებს ძველისის მთავარ-მმართველობის თანამდებობას და იმის ადგილას ესადა-ეს ინიშნებოდა, მაგრამ ოფიციალურად ამ საგნის შესახებ დღემდე არაფერი არ ყოფილა გამოცხადებული.

დღეს, სამშაბათს, თვითონ დიდის მთავრის ნება-რთვით, თფილისის გუბერნიის თავად-პნაურნი და ქალაქის წარმომადგენელი უნდა გამოეცხადნენ იმას გამოსათხოვრად. ხელო, დიდი მთავარი თავის შამულში, ბორჯომში, მიბრძანდება სამის დღით და შემდეგ სამუდამოთ გვეთხოვება.

ამ ნაირად ახლა ნამდვილად შეიძლება ითქვას, რომ ჩვენი ქვეყნის მთავარ-მმართველი იცვლება. თვრამეტი წელიწადი მთავარ-მმართველობდა დიდი მთავარი ძველისისში. იმისაგან დაწყებულ და შესრულებულ საქმეებში ნათლად ხანს, რომ თვითონ იმას სიკეთე და წარმატება ჰყოლიდა ჩვენი ხალხისა და ქვეყნისათვის. რა მხარეც გინდათ აიღოთ ჩვენი ხალხის ცხოვრებისა, საცა კი აღმინისტრაციას ხელი მისწვდება, ყველ-

ყოფილებისთვის. ამას აუღია რუსეთის საეპარქიო ქალთა სასწავლებლის წესდება და პირ-და-პირ ვადმოუწერია, ადგილობრივის გარემოებათა მიუხედავად. თვალების ასაბმელად ჩაურთავს მხოლოდ „ქართული ენა“ და მით გაუთავებია ეს ყოველად ღირსი ყურადღების საქმი.

წინააღმდეგ ამისა მცხეთის სასწავლებელში შემდეგ პროგრამას ასრულებდნენ:

„სწავლი დვთისა, ანუ მოკლე და ვრცელი მართლმადიდებლობითი კატეხიზმია რუსულსა და ქართულს ენაზე, სამართო და საეკლესიო ისტორია და განსაკუთრებით ისტორია საქართველოს ისტორიისა; ქართული ენა, სუცური და მხედრული; რუსული და მასთანვე სლავიანური ეკლესიური ენა; ანთიმეტრიკა და ისტორია ანგარში; მოკლე ზოგადი გეოგრაფია და უმეტესად ვრცელი გეოგრაფია რუსეთისა და საქართველოსა; მოკლე ისტორია რუსეთისა და უკვადესად საქართველოსა; საეკლესიო გაღობა რუსულსა და ქართულს ენაზე; წმინდა წერა და გარდმოცემა თვისისა აზრებისა იმეკენებზე; სხვა-და-სხვა განხი სელსაქმენი, განსაკუთრებით მომსახურება საშინაო ტანთ-საწყმელისა და საეკლესიო

გან და ყოველთვის ერთად-ერთი იმის განზრახვა და ზრუნვა ის იყო, რომ ხალხისათვის სიკეთე მოეტანა და ხალხის ზნეობით და ნიეთიერ ცხოვრებას წარმატება მისცემოდა.

საუბედუროდ, სწორად იმის კეთილგანზრახვათა და წადილთ წინ დაბრკოლება ხდებოდა. და ეს დაბრკოლება, ეს კეთილ გზის გადაღობვა და კეთილ განზრახვის ბოროტად შესრულება წარმოადგებოდა იმ აღმინისტრაციის წერიმალ და სხვიმალ წარმომადგენლებისაგან, რომელთაც ან თავის კარიერა გაუხდიათ ღმერთად და ან თავის ჯიბის გასქელება.

ამ შემთხვევაში დიდ მთავრის მიხეილ ნიკოლოზის-ძის ძველისისში მთავარ-მმართველობაზედ სწორედ იგივე ითქმის, რასაც ამბობენ იმის ძმის ახლად-მიცვალეზულ იმპერატორის ალექსანდრე მეორის რუსეთში ხელმწიფობაზე: „მთელი იყო, ბევრი კარგი განზრახვები და წადილი ჰქონდა, მაგრამ გარს ეხვივნენ ისეთი პირები, რომელნიც, ხელის-მოწყობისა და დახმარების მაგიერად, უშლიდნენ და აბრკოლებდნენ ყოველ იმის კეთილ-განზრახვათა სისრულეში მოყვანას.“

ამ გვარ მთავარ-მმართველის მოზოვების გარდა ჩვენ გვაწუხებს კი-

სამკაულისა, სასულდობრ: საეკლესიო შესამოსელისა და სამდგდელო ტანთ-საწყმელისა. ამას გარდა ორ-ორი ქალი, ჯერ-ჯერობით, თვალ-ყურს ადევნებენ ზურის ჭამის დროს და სასწავლების მზადებას, კვრთვე საცვლების რეცხვას, წვედენ მრახებს, მოჭყავთ ბოსტნეულს, ბადეულობს და სხვა. რაც ოფელი შემოდის ქალების ხელსაქმის გაუღვისაგან, აქედამ უიდელობენ საჭირო მასალას ხელსაქმისთვის, ხოლო დაწამთენი ოფელი შედის დაცულ თანხაში, რომლიდანაც კვლევთ ქალებს შექმნება გათხოვების დროს.“ (წესდება მცხეთის სასწავლებლისა, დაბეჭდილი საქართველოსული მასწავლებლის 1866 წლ. §§ 16 და 17.)

შველა მკითხველი, გონებით ბრძობს გარდა, შეატყობს, რომ ეს უკანასკნელი მცხეთის სასწავლებლის წესდება, არის გონივრულად შედგენილი, აქედამ ხანს როგორც მიზანი და დანიშნულება სასწავლებლისა, ვერც თვე საშუალებანი მის მისაწოდებლად ადგილ-შეფერებულნი არიან ნახმარნი. შველა გაიგებს, რომ ეს სასწავლებელი ღარიბი სამლედელოთ ქალებისთვის ყოფილა და განსაკუთრებით ქართველებისთვის. ეს ეტყობა თვითყურის წესდების მუხლს.

დევ ის რომ ჯერ კიდევ არ ვიცით—ვის დანიშნავენ იმის ადგილზე. მილიუტინს, მანდუკოვ-პოროსკოვს და სხვებს ასახელებენ, მაგრამ ნამდვილი ჯერ კაცმა არ იცის.

მაგრამ ვინც უნდა დაგვინიშნონ, ჩვენი ნატერა და სურვილი მხოლოდ ის არის და ის იქნება, რომ თვითონ კარგათ გაიციონ ჩვენი ქვეყანა და ხალხი, სხვების სიტყვას და რჩევას ნუ დაუჯერებს, და, დარწმუნებული ვართ, რომ, თუ ის ამასთანავე კეთილი და გონიერი კაცი იქნება, უეჭველად შეგვიყვარებს, თავსაც შეგვაყვარებს და იმის მთავარ-მმართველობა უნაყოფოდ არ ჩაივლის.

ახალი ამბები.

ამბობდნენ, რომ დიდი მთავარი ძავეკისის მთავარ-მმართველი ჩვენ თავად-აზნაურთა გამოთხოვების დროს სასამარო ამავეს ახარებს, რომ პრიკაზის ვალი გვატყობათ. ეს იმედი არ შეუტრულებდა ჩვენს თავად-აზნაურებს: დღეს დილის მეორე-მე-ტე საათზე გამოეთხოვა დიდ მთავარს, სხვათაშორის, ჩვენი თავად-აზნაურბაც; ამ გამოთხოვების ამბავს უფრო დაწერილებით ხვალ მოუთხრობთ მკითხველს; მაგრამ ახლა კი იმის თქმა შეგვიძლია, რომ პრიკაზის ვალის თაობაზე დიდ მთავარს ერთი სიტყვაც არ უთქვამს.

მაგიერად იმან აცნობა თავად-აზნაურებს მეორე ამბივი, რომელიც ბევრისათვის სასამარო იქნება: უმა-

როდესაც ძველი დაწესებულება, დროთა ვითარების გამო, იქამდის სუსტდება, რომ თანამედროვე მოთხოვნილებას ვეღარ აკმაყოფილებს, მაშინ მისი შეცვლა, გადაკეთება თანამედროვე მოთხოვნილების და გვირავად აუცილებელ საჭიროებათ ხდება. ცვლილებას ამ შემთხვევაში დიდი სარგებლობა მოაქვს საზოგადოებისთვის; მაგრამ თუ ძველის მომშლილმა და ახლის დამწესებელმა ზედ მიწვივით არ იცის კავშირი დაწესებულებისა და საზოგადოების საჭიროებათა შორის, მაშინ შეიძლება დამწესებელმა თავის პიროვნული შემადარაი შეზღუდობა იცნოს უკეთესად და, მის მიხედულობით, თავის უვანთ ახალი ამჯობინოს კეთილ ნაყოფიერს ძველს წყობილობას.

საზოგადოება გულ-გრილად და თავად-დაზუტული რათ უნდა უყურებდეს ამ შემთხვევაში თაოსანს, როდესაც ეს თაოსანი ყველა ამ გვარ საქმეს საზოგადოების სახელით და ხარჯით აკეთებს? ამ უკანასკნელს ნება აქვს პირ-და-პირ უთხრას ძველის მომშლიელს, რომ ისევ ვგ ძველი გვირჩევნა ჩვენ, ვიდრე მაგაზედ უკეთესს ახალს არ მოგვეცემ.

ეს ფიქრები აგვიშალა ჩვენ თფილისისა და მცხეთის ქალთა სასწავლებელთ წესდებათა შეთანაწორება. ჩვენ ვამბობთ, რომ მცხეთის სასწავლებლის წესდება უფრო ჩვენი ქვრივ-

ლღეს მთავრობის წინაშე ვიბუამდგომლო, რომ ქართველ თავად-აზნაურთა შეილებსათვის აქაურს საზნებლო გიმნაზიაში იმდენივე ვაკანსია დაწესდეს, რამდენიც ადრე რუსეთის კორპუსებში იყო, და ამ შუამდგომლობის პასუხი მალე მოვაო.

* *

ჩვენ გვაცნობებენ, რომ გუშინ წინ 23 მაისს სურამსა და შოთს შუა რკინის გზაზე რეისებიდან ჩამოქანებულ გვერდზე გარდავარდნილა ორი მატარებელი (ლოკომოტივი) და ორი საქონლის ვაგონი. მაგრამ ხალხი კი არავენ დახოცილა და არც სხვა რამ, უბედურება მომხდარა. პასაჟირების ვაგონები შოთში დარჩენილა.

* *

რუსულ განხეთქებში იწერებიან, რომ ძავეკისის მთავრობამ 15,000 მან. მიიღო კარანტინების გასამართავად, რადგან მესოპოტამიაში ამ ქამად შავი-ჭირი (ყამი) არის გავრცელებული და მიშობენ, რომ ძავეკისაშიაც არ გაჩნდესო.

* *

რატომ ვიწერებ, რომ ეს სამი წელიწადია, რაც ზემო-რაჭის მცხოვრებლებისათვის დ. მნ. ში გამსესხებელ-შემნახველი ამხანაგობა (ბანკი) დაარსდა და მას აქეთ არც ერთჯერაც არ გამოუცხადებიათ დამწესებელთათვის ამ ბანკის შემოსაველ-გასავლის ანგარიში და არც ვიციო—სწარმოებს ის, თუ არაო.

* *

პრა-ერთხელ ვაგვიგონია საჩივარი ობოლ მღვდლის ქალების ტანზედ არის გამოჭრილი, ვიდრე თფილისის სასწავლებლისა.

ზ ნ ე ა ბ ა .

ზნეობის შესახებ ჩვენ უკვე შევნიშნეთ ზეით, რომ სოფელი ამ შემთხვევაში მალა დგას მჭიდროდ დასახლებულ ქალაქზედ. ძველა ნაბიჯზედ, თვითთულ თავად-დახმამდებას დიდს ქალაქებში მოაქვს ზნეობისთვის მაღალი შემთხვევა, რომელსაც ქალი თუ ვაჟი უნებლიეთ ჰხედავს, მასს ყურადღებას აქცევს და ყმაწვილის ბუნებაში ჰხადებს მრავალსახოვან ეჭვებს შესახებ საზოგადოების ზნეობისათვის ყოფა-ქცევისა.

მრავალი ამ გარემოებას დიდს ზნეობის მნიშვნელობას არ აძლევს, ჰქადაგობს, რომ ასწავლეთ ყმაწვილს, გონებით გახსენით და თავის-თავად მოიძულეთ ზნეობის წამილობა ქცევისათ; იმაზედ კი აღარ ვფიქრობთ, რომ ზნეობით გარყვანა წინ მთავრობს ხოლმე მომეტებულიად გონებითს გახსნას და ვიდრე ყმაწვილი გონიერულად შეხედავს თავის ქცევას, მიღებულს შემდეგ სწავლის ანუ მცნიერების ხელმძღვანელობით, მისი ზნეობითი პიროვნება ცხოვრების ტალახში ამოისერება ხოლმე. ცხოვრება ამას გვიქადაგებს და ესრეთი ცხოვრების ქადაგება საყურადღებო უნდა

თ. ივ. პ. მუხრანსკიზედ იმ სოფლების გლეხებისაგან, რომელიც იმის თვალ-გაღწევიდნელ მამულების სამზღვარზე სცხოვრებენ. მათი ამგვარი საჩივარი შვემო-და-ზემო-ნიჩბისელისაგან მივიღეთ ამ დღეებში, რომელთაც შეუდგენიათ ქვემო-მოყვანილი აქტი. როცა, რომ თვითან ადმინისტრაციამ მიაქციოს ამ გვართ. მუხრანსკის მოქმედებას ყურადღება, როცამ გლეხები ვერ ბედვენ ამ ძლიერს კაცზე ჩივილს: კიდევ რომ მოვიგოთ საქმე, უარესს გვიზამს, სულს ამოგვაძრობსო, დიდი კაცია, ყველაფერი შეუძლიაო, ყველაფერი გაუვაო...

ბი ის აქტი:

„1881 წელს მაისის 21-სა დღესა შეღჯა ეს აქტი ზემო-და-ქვემო ნიჩბისის სასოფლო-უბრავლებისაგან მასზედ, რომ თ. ვანო მუხრანსკის ტყის უარყოფილმა სოფ. დიდომში მცხოვრებლებმა გიორგი თეთრამქმ და აბელა სუფიკა-დღესა შეჭკრეს საზოგადო გზას ასე, რომ აზავის ან ატარებენ ანც ურმანს და ანც დაუღლულს საქმეს. რომელსაც ვამწმუთ ზემო-და-ქვემო ნიჩბისის მამასხადისა და სუფიკის სასწავლებელ ბუქკედის დასმით.“

(ოთხი ბეჭედი)

„ამ აქტის შედგენაში მწმად დაკუსწრით და საძგვად ჩვენც ვიცით, რომ ზემოსხეწეულ უარყოფილმა შეჭკრეს საზოგადო გზას, სოფ. ქვემო-ნიჩბისში მცხოვრებულნი ისე გოგინიაშვიდი, მანქანა შერებაშვიდი, და ტეტია გო-

იყოს ჩვენი ქალების მომავალის ბედის გადაწყვეტის დროსაც.

ჩვენ არ ვამბობთ, ვითომც დიდს ქალაქებში კი არ შეიძლებოდეს ისე ცხოვრების მოწყობა, რომ თავიდან ავაცილოთ ჩვენ ქალებს ზნეობის დამამცირებელი მოვლენანი; არა, შეიძლება; მაგრამ ამისთვის დიდი შეძლება და ხარჯი არის საჭირო, ხოლო ესენი ჩვენ სამღვდლოებას არა აქვს. თვით ადგილი, შენობანი, ხალხი, მისი საუბარი, მიმოხვრა, თვით ტანთ-საცმელი სამეუფო და დიდ ქალაქებში რაღაც მედიდურობას აჩევეს კაცს, რაღაც სიამპარტაენის თესლს ჰწერავენ გულში, შეაქვს უკმაყოფილობის ნიშნები სხვისა და თავის ცხოვრების შედარებით და მათის აშკარად გარჩევით.

თვით სასწავლო საგნებიც და მათის შესწავლაც რაღაც არისტოკრატულს მედიდურობას აჩვენებს, სხოლასტიკური საგნებით თავ-გამოტენილი ქალი, მომორებული ნამდვილ ცხოვრების ნიადაგს, შენ ფურს აღარ მოგიწევს, ბოსტანს არ გაგიმარგლის, სუფრას არ გაგიშლის, პერანგს არ დაგიკრებს, რადგან ამას მხოლოდ თავი აქვს გატენილი უნაყოფო სიტყვებით და ნაყოფ-გამომღები საქმე კი არაფერი იცის.

თვით ამ გვარი საგნები და აღნიშნული სწავლის მოწყობილობა ვაგვირყენის ქალებს, შეაძულებს იმ

ჩაიშვიდი, რადგანაც ამით წერას არ იცოდნენ, ამათის თსრებით სუფრას აქვს გიორგი ლუკიანაძე.

წერილი რედაქტორთან.

ბ. რედაქტორო! ხშირათ წავიკითხავს და ვაგვიგონია, ჩვენში ბევრს ისევ ესმის, რომ „რომელიმე დაწესებულება, არა თუ ხალხისათვის არის, არამედ ხალხი იმ დაწესებულებისათვის არისო“. ამის დასამტკიცებლათ მოვიყვანთ ჩვენი შოთი-თფილისის რკინის გზაზე მოსამსახურე პირების მაგალითს.

ამას წინეთ მე მივიღოდი მუთის-სიღამ შოთში შუალამის მატარებელით. დამე უძილობით გაბრუნებული მიველი კასირთან ბილეთის ასაღებათ. შული შოთამდი გადამანდევინა და ბილეთი კი მოვცა სამტრედიადმის. მე ყურადღება არ მივაქციე ბილეთზე ზედ-წარწერას, თუ სადამდი წასასვლელი იყო ის ბილეთი.

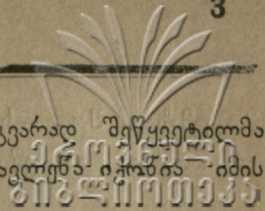
მიველი იმავე ბილეთით და ვითხოვე, რომ ჩემი შოთისათვის მიცემული ბავაქიადმ წესდებალებისამებრ ჩემთვის ერთი ფუთი გამოერიცხათ, და გამომირიცხეს ბილეთზე ბეჭედის დაკრით და იმ ბილეთის ნომრის ბავაქის კვიტანციაში ჩაწერით.

ჩვეულებისამებრ ყველა სტანციაზე ბილეთები მოითხოვეს. სამტრედიაში რომ მიველით, კანტროლიორმა მოთხრა, რომ ჩემი ბილეთი მხოლოდ სამტრედიაშია. დავხედე, წავიკითხე, ვნდებ მართლა სამტრედიაში არის.

ოჯახს და საზოგადოებას, რომლებსაც ის ეკუთვნის.

სამღვდლოებამ ეს კარგათ უნდა ასწონოს, მოითქროს და ისევ გადასწვიტოს, საჭირო არის ამისთანა სასწავლებელი ქ. თფილისში მათის ქალების აღსაზრდელად, თუ არა? სამღვდლოებამ უნდა მიიღოს მხედველობაში ვგრეთვე ის ხმები, რომლებიც ჰსუფევენ საზოგადოებაში შესახებ ზნეობისთვის მიმართულებისა თფილისის საგარეო ქალთა სასწავლებელში და ზნეობის დამცველს უნდა განსაკუთრებითი ყურადღება მიაქციოს.

ქ. თფილისის ვითომ უაზრესობა. მცხეთაში, ყველამ იცის, მუქთა ანუ დასაქირავებელი მასწავლებელნი არ იბრავებიან, როგორც თფილისში, გარდა მღვდლებისა. აქ სასწავლებელმა უნდა იყოლიოს თავისთვის საკუთარი მასწავლებლები და აღმზრდელები. ამბობენ, სწორეთ კი არ ვიციო, რომ თფილისის საგარეო სასწავლებელში, ექსარხოსის წინადადებით, უფასოდ აძლევენ გაკვეთილებს თფილისის სასულიერო სემინარიის მასწავლებლებიო. ამითთანა მუქთა მუშას, რასაკვირველია, მცხეთაში ვერ ვიშოვნით. ეს არის თფილისის ერთად-ერთი შესაშური ღირსება. მაგრამ ეს ღირსება, თუ ვამჩნევთ თვალთ შეხვდავთ მას, მაღლე ჩამოველება სასწავლებელს და

პანტროლიორს გამოეყუცხადე საქმის გარემოება და დასარწმუნებლათ უჩვენე ბაგაჟის კვიტანცია, მაგრამ მითხრა, რომ იმას არ შეუძლია, ბაგაჟის კვიტანციაში მოხსენებული ნომრის ძალით, შოთამდი წასვლის ნება მოგცეო. ამის გამო მე ძალდატანებული გავხდი სამტრედიდამ ახალი ბილეთი ავიღო.

ამ ნაირი გარემოება ბატ. კასირისაგან მე ჩემ მოტყუებათ ჩავსთვალე და შოთში ჟანდარმს გამოეყუცხადე, რომ საქირა ზომები მიეღო.

ჩემი საჩივრის გამოცხადების დროს აღმოჩნდა ერთი-ორი ბატ. კასირის მეგობართაგანი, რომლებმაც მთხოვეს, რომ მიმეღო ჩემი მეორეთ გადახდილი ფული იმათგან და საჩივარი არ გამეცხადა, რადგანაც „უთუოთ შეცდომით მოსვლიათ“. მე იმათ თხოვნაზე დაეთანხმდი, ჟანდარმს ეუთხარი უყურადღებოთ დაეტოვებინა, და იმათ კი სიტყვა ჩამოვართვი, რომ იმას გამოგზავნა მეტათ გამორთმეული, რომლისათვისაც ჩემი აღრესიც მივეცი.

შემდეგ მეორეთ მომიხვდა მუთაისში მისვლა; ბატ. კასირს გავხსენე ჩემგან მეტი მიღებული ფული, რადგანაც გზაში სხვა მგზავრებმაც დამარწმუნეს, რომ ბატ. კასირს ხშირათ მოსდის ამ ნაირი შეცდომა(?!), მომატებულათ იმათთან, რომლებიც ლამის მატარებლით მგზავრობენ და რომლებსაც წაკითხვა არ შეუძლიათ, თუ სადამდი ეკუთვნის ის ბილეთი.

დათანასწორდება მცხეთის სასწავლებელთან ამაშიაც. ჯერ ერთი ეს, რომ მასწავლებლები მუქთად ასწავლიან საგნებს არა სამუდამოდ, არამედ დღეს-ხვალისათვის, დროებით, ვიდრე საშუალება გამოუჩნდება საიდგანზე სასწავლებელს. მეორედ, ეს ვითომც მუქთა მასწავლებლები, თუ ფულით ჯილდოს ან ჯამაგირს არ იღებენ, ჩინებსა, მადლობას და მთავრობის თვალში წარჩინებას მაინც ეღირსებიან, მაინც ზნეობითი ჯილდო ეძლევათ მათ. მესამედ, რომელმაც განსაკუთრებით ყურადღება უნდა მიექცეს, მუქთა მუშას არას დროს, არსად და არავისთვის სანატრელი სარგებლობა არ მოუტანია და ვერც მფილისის საეპარქიო სასწავლებელს მოუტანენ. მუქთა მუშის გაკვეთილები უნაყოფოდ ჩაუვლის ჩვენ ქალებს. ზედამხედველი რომ ატყობდეს ამისთანა ქცევას მასწავლებელს, შენიშვნას ვერც კი გაუბედავს მას, რადგან მაშინვე პირში ეტყვიან მუქთა მუშას მეტი არ მოეთხოვებაო. ამისთანა მასწავლებელთ ქცევა თვით მასწავლებლისთვის იქმნება საზარალო, მათის გონების დამაბნელებელი და ზნეობის შემსუსტებელი.

ამ საზარალო შედეგების ასაცილებლად, ჩვენ ფიქრობთ, უმჯობესი იქმნება ჯილდო ანუ ჯამაგირი ჰქონდეთ მასწავლებლებს და მათ მუქთა შრომა არ ეთხოვებოდეთ სასწავლებლისთვის, თუ გინდა, რომ ამ ნაირი შეცდომის მიხედვით უზღვეოდ მოქცევა-ც კი მეტის-მეტე გათამამება.

პასირმა (ნოდამ) ჩემ გამოცხადებაზე არა თუ დასაკმაყოფილებელი პასუხი მომცა, არამედ უშვერი სიტყვებით ზურგი შემაქცია და რომ ვუთხარო—თუ იმის ამ ნაირ საქმეებს, ხალხის გასაფრთხილებლათ და მისი უფროსების ყურადღების მისაქცევათ გაზეთში გამოვაცხადებ-მეთქი, თამამად მიპასუხა, რომ „იმას არავისი ეშინიან“. მაგრამ მალე კი მიხვდა თავის უზრდევლობას და დაუფიქრებელ სიტყვებს და ინება შემდეგი სიტყვებით თავის გამართლება: „ღარწმუნებული ვარ, რომ თქვენ უკეთ გესმისთ... და ისიც რომ ჩვენც აღაძინებთ ვართ და შეცდომა მოგვივა. მე ხშირათ, ძრიელ ხშირათ მომდის, რომ შეცდომით მეტს ვაძლევ ფულს და ჩემი ჯიბიდან მაკლდება და თუ ხანდისხან ამ ნაირი შეცდომა მომივა, ეგ არაფერი შეცდება არ არის“.

ამ სიტყვებიდან სჩანს, რომ ბატ. ნოდამ ან ანგარიში არ იცის, ან დაუდევარია, და თუ ამან თავის ამ ნაირობა იცის, ნუ თუ საქირა არ არის, რომ თავის უფროსებმაც იცოდნენ და ამ ნაირი ადგილიდან გადააყენონ?!

ღმერთმა დამიფაროს ვსთქვი, რომ ამ ნაირი შეცდომილება ბ. ნოდის თავის ჯიბის სასარგებლოთ მოსდიოდეს, ან ბაგაჟის მიმღებლებიც თანამოაზრე ჰყავდეს, რომ, თუ მე არ დაეკვირდი ბილეთს, რატომ ისინი არ დააკვირდნენ, როცა ბილეთის ნომერი ჩასწერეს ბაგაჟის კვიტანციაში? არა, მე ამას არ შევსწამებ, მაგ-

წავლებლისთვის, თუ გინდა, რომ ჩვენმა ქალებმა ისწავლონ რაზე.

მაშასადამე ეს ერთად-ერთი ღირსებაც მთილისის საეპარქიო სასწავლებლისა ფუქად ჩნდება და ვერც ერთის ღირსებით ვერ ამართლებს თავის ახლოს ადგილის უპირატესობას.

ზემო აღწერილიდან სჩანს, რომ მცხეთის სამღვდლო ქალთა სასწავლებელი მალა მდგარა მფილისის საეპარქიო სასწავლებელზე ადგილმდებარეობით, ჰავით, შერობით, მცირე ხარჯით, სწავლის მოწყობილობით, მისის პრაქტიკული მიმართულებით და ზნეობით. მგონია, ეს თვისებანი საკმაო იყვნენ, რომ მცხეთის სასწავლებელს უპირატესობა მისცემოდა წინაშე მფილისისა და მფილისს გადმოტანის გულისთვის აქ სასწავლებელი არ მოშლილიყო.

ბარდა ამისა, წესდებით (§ 15) წელიწადში თითო ქალის ხარჯი არის დადებული 100 მ. და პირველ მოსაწყობად 50 მ., მაშასადამე 150 მ. აქედამ სჩანს, რომ თვით ეპარქიასაც უნდა თითოზედ ეხარჯებოდეს 150 მ. ეს რიცხვი რომ მივიღოთ ზომათ, 18 ქალს, რომელთა შენახვაც იკისრა ყოვლად-სამღვდლო მოაწიკემ, მოუნდებათ წელიწადში 2,700 მან. ამ რიცხვს მიუმატოთ ოცი ქალიც, რომელიც ინახებოდნენ მცხეთის სასწავლებელში და რომლებიც უნდა აქ გადმოეყვანათ და ამათზედაც გადა-

რამ ამ ნაირი იმათი მოქმედების მიხედვით უზღვეოდ მოქცევა-ც კი მეტის-მეტე გათამამება.

ერთი მგზავრთაგანი.

17 მაისს.

რუსეთი

— ამას წინეთ უცხო ქვეყნის გაზეთებში იწერებოდნენ რომ ქ. მარსელში (საფრანგეთში) ანარხისტებმა მოახდინეს ყრილობა, რომელთაც უნდოდათ გამოეცხათათ რუსეთის მთავრობისთვის უკმაყოფალება ზესია ზელმანის ქალის ჩამოღრჩობის თაობაზედ. მხლა იწერებოდა პეტერბურლის გაზეთებში, რომ ამ ყრილობის და უსიამოვნობის გამოცხადების მოთავედ ყოფილა ქალი პაულა მინკ, რომელიც ნამდვილად კი პოლშელი ემიგრანტის მეკარსკის ქალად გამომდგარა.

— მ. ბობრუსკილამ იწერებოდა, რომ ადგილობრივ კათოლიკეთ პატრს, კვირას, 3 მაისს, წირვის შემდეგ, ხალხისათვის უქადაგებია და სხვათაშორის შეხებია ეხლანდელ ებლავლების გაჭივრებულ მდგომარეობას და ჰკიცხავდა ამ საქმის ჩამდგნს. შეცრად ვილაპაც დაიყვირა ხალხი-დამ: „თქვენს სიტყვებში ერთი ნამცეცა სენიდილი და სიმა'თლე არ არის“. შევლამ მოიხვდა იმ მხარესკენ, საი-დამაც მოისმა ეს სიტყვები, მაგრამ ამის მთქმელი იქ აღარ იყო. რასა-

ჭრილი ფული დაეხარჯათ, თუმც არ ვიცით, ეს 20 ქალის ხარჯიც მფილისში გადმოიტანეს თუ არა. ამათი ხარჯი დაიჭერს 3,000 მ. „სახლის ქირა მფილისში ჩავადოთ სულ ნაკლებად 800 მ., ზედამხედველი ქალის, ინსპექტორის და სხვა მოსამსახურე პირების ჯამაგირი და ხარჯი და ვგრეთვე სხვა-და-სხვა წვრილმანი გასავალი ჩავადოთ 2,000 მ., მაშასადამე 38 ქალის აღსაზრდელათ სამღვდლოება ჰხარჯავს 8,500 მ. და თითო ქალი წელიწადში ოც-და-ორ თუმანზედ მეტათ უჯდება. ამავე დროს ვაქების გასაზრდელად ჩვენი საქართველოს სასინოდო კანტორა აძლევს სასულიერო სასწავლებლებს სრული ხარჯისთვის 60 მ. და ნახევარ ხარჯისთვის 40 მ.

მითომ ვაქებმა ისეთი რა დააშავეს, რომ მათზედ ასე ცოტას ჰხარჯავს ჩვენი ხაზინა და ქალებზედ კი თითქმის ოთხჯერ მომეტებულს? ისიც იქონიეთ სახეში, რომ თუ, ვინც იცობა, საეპარქიო სასწავლებელი ისევ ქ. მფილისში დარჩა, მაშინ საკუთარი სახლი და ეზოც დასჭირდება, რომლის შესასყიდათ, როგორც ზვეითაც შევნიშნეთ, დაეხარჯება არა-ნაკლებ 60 ათასი მან. ბარდა ამისა, თუ საკუთარი სასწავლებელი ექმნება, ბოლოს მასწავლებლებისთვის შესაფერი ჯამაგირიც დასჭირდება, რადგან ყოველთვის მუქთა

კვირველია, ამ გვარად შეწყვეტილმა სიტყვამ დიდი გავლენა იქონია იმის განმარტებაზედ.

— მ. ძივეილამ იწერებოდა, რომ არეულობის შესახებ საქმის გარჩევა დაუწყიათ ადგილობრივ სამხედრო სასამართლოში.

— ლენერალ-ადუტანტი თ. ლონდუკოვ-პორსაკოვი ჰსცემს სხვა-და-სხვა გვარ განკარგულებებს შესახებ უწყისობისა. სხვათაშორის ქ. პრიოლში-დაც გაუკრათ მისი მიმართვა ქალაქის მცხოვრებლებთან, რომლითაც ის მოითხოვს მათ დაიცვან ადგილობრივ ებრაელების ინტერესები და წესიერება.

უცხოეთი

საფრანგეთი. ახლად გარდაცვალებულის საფრანგეთის მწერალის მიილ-დე-შირარდენის მაგიერად, დეპუტატათ ამოურჩევიათ რესპუბლიკელი პარტიის მომხრე ანატოლ ლაფორჟი.

— პარიჟილამ იწერებოდა, რომ ახალი კანონი აღმოჩენებისა შეიძლება არ მიიღოს სენატმაო. ამ პროექტის განსახილველად შედგენილმა კომისიამ გაარჩია ის და ცხრა წევრებილამ მხოლოდ ერთი აღმოჩნდა, რომელიც თანაუგრძობდა ამ წესს. ას თვრამეტ სენატორებისაგან პროექტის წინააღმდეგნი აღმოჩნდნენ სამოცდა-შვიდმეტი; მომხრეთ—თვრამეტი; ოთხმოცდა ექვსმა უარი სთქვა ხმის

მასწავლებელს ვერ იშოვნის და კიდევ რომ იშოვნოს, მათგან ზარალის მეტი არაფერი ექნება სასწავლებელს. შევლა ნახსენები საბუთები რომ მიიღოს სახეში სამღვდლოებამ, იმედი გვაქვს შემდეგი მოსაზრება მოიწონოს და კიდევ აღასრულოს:

ა) მოშალოს ქ. მფილისში საკუთარი საეპარქიო სასწავლებელი.

ბ) რაც ამ სასწავლებელზედ ეხარჯება ეპარქიას, ეს ფული გაანაწილოს სამ ნაწილად სასულიერო საეპარქიო სასწავლებელთ ოლქებთა რიცხვზედ, სახელდობრ მფილისისა, ბორისა და მელაისა.

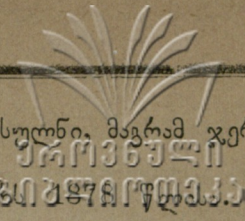
გ) მიენდოს სასწავლებლის ოლქის სამღვდლოებებს, როგორც ეხლაც არის, მიღება ქალებისა საეპარქიო ხარჯზედ:

დ) ოლქის სამღვდლოებებს უფლება ჰქონდეს ქალები მისცენ იმ სა-მოქალაქო ქალთა სასწავლებლებში, რომლებიც მით მიზანს აკმაყოფილებენ, უფრო მათზედ ახლო არიან და სადაც შენახვა, წაყვან-მოყვანა ვადვილებოდესთ მშობელთ, და.

ე) ქალების ხარჯი საეპარქიო ხაზინამ გარდასცეს იმ სასწავლებლის მთავრობას, სადაც ოლქის სამღვდლოებს ეყოლება სტიპენდიანტები.

სამღვალეთა მოკეთე.

15 მაისი 1880 წ.

მოცემად. შულ—სიმონს გამოუცხა
დებია, რომ ის ეწინააღმდეგება ამ
პროექტს.

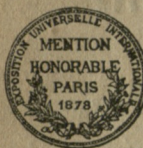
— იქილამვე იწერებინ, რომ ზამბე-
ტა დაბრუნებულა პაპორილამ პარიფ-
ში და ხალხი დიდი აღტაცებით და-
ხვედრია მას.

ბანსხალეზანი

ჩარკვიანის და აშს.

წიგნის პალაზია

გადავიდა თ. მუხრანსკის სახ-
ლებში, ატამანის ქუჩაზე, სა-
ქართველოს გოსტინიცის ზირ-
და-ზირ № 15. 5-4

მოქალაქეებსა-
ში გამოჩენი-
ლი და ეგელა-
საგან სმარე-

ბული წამალი ნაოფლარისა, რა-
მელიც (ნაოფლარი) სიცხისაგან განხდე-
ბა ხალხე, განსაკუთრებით სშირათ
ფეხის თითებს შუა,

გალმანინი

(Гальманинъ)

ისეიდეა აფთიაქებში და აფთიაკის
წამლებს მალაზიაში ევროპის ეგელა
დიდ ქალაქებში. მთავარი დეპო ამ წამ-
ლისა არის ჭარმაციის მაგისტრის ე.

კარპინსკის აფთიაკის ქ. ვარშავში, ელე-
ქტორალის ქუჩაზე № 35. დიდი კარა-
ბა გალმანისა ვარშავში 50 კ. ღირს,
პატარა — 30 კაპ. უნდა გაუფრთხი-
ლდეთ, რომ ფაღბი გალმანისა არ შექო-
გატუფონ და ითხოვთ რომ კარაბკას-
თან იყოს: ახსნა რეგორ უნდა ისმაროთ
წამალი და მედალი ჰარაიუს მსოფლიო
გამოფენისა. (20—6) კ. კარპინსკი.

ინგლისის მალაზიაში

თონაპო-
პუპანი

გაპ-მან-
ტერი

ამაგრებს თმას და ადრინდელ ფერს
ამღებს, ფასი ერთი შუშისა 2 მან.,
გაგზავნით 2 მანეთი და 28 კაპ.

აქვე ისეიდეა ქინის ზომადა თმების
განსამაგრებლად. ფასი 1 მან. სმოტკები
თაგის ტკივილის მოსასპობლად, ტუპ-
ლეტის საშინი, დუხები და სხვ.
(150—106)

უზთაისში, ბერარდის წიგნის მალა-
ზიაში ისეიდეა რუსული წიგნი

ГРУЗИНСКІЕ ЦЕРКОВНЫЕ ГУД- ЖАРЫ

(ქართული საეკლესიო გუჯარები)
გამოცემული დი. პ. შურცერაძისაგან
შასნი თითო წიგნისა ექვსი აბაზი.
(5—5)

ბარაოს ფურცელნი, უწინდელს ტირაჟებში გამოსულნი, მაგრამ აერ
კიდევ წარმოუდგენელი საზღვეველად.

მე-IV ტირაჟისა, რომელიც მოხდა 1 ნოემბერს
ა) 43 1/2 წლიანთა:
100 მანეთ.

III სერიისა № № 11 და 12.
მე-V ტირაჟისა, რომელიც მოხდა 26 ივნისს 1879 წლისა.
ა) 43 1/2 წლიანთა:
100 მანეთ.

IV სერიისა № 23.
ბ) 18 7/12 წლიანთა:

V სერიისა № 3.
მე-VI ტირაჟისა, რომელიც მოხდა 7 დეკემბერს 1879 წლისა:
ა) 43 1/2 წლიანთა:
100 მანეთ.

IV სერიისა № 71.
ბ) 18 7/12 წლ.

V სერიისა № № 4 და 24.
VII ტირაჟისა, რომელიც მოხდა 28 მაისს 1880 წლისა.
ა) 43 1/2 წლ.
500 მანეთ.

III სერიისა № 79.
100 მანეთ.

IV ,, № 82.
ბ) 18 7/12 წლ.
100 მანეთ.

V სერიისა № № 20 და 26.
VII ,, ,, 30 და 146.
მე-VIII ტირაჟისა, რომელიც მოხდა 1 ნოემბერს 1880 წლისა.
ა) 43 1/2 წლ.
100 მანეთ.

II სერიისა № 5.
III ,, № № 7, 60 და 73.
IV ,, № 38.
VI ,, № № 76 და 193.
VII ,, № № 37 და 248.

ბ) 18 7/12 წლ.
100 მანეთ.

IV სერიისა № 76.
V ,, № № 2 და 5.
VII ,, № 25.
100 მანეთ.

VII სერიისა № № 79 და 84.
შემდეგთა სერიათა № 634.
შენიშვნები.

1) მეცხრე ტირაჟში გამოსულთა გირავოს ფურცელთა და აგრეთვე
მიმდინარე კუბონთა ზღვევა დაიწყება 1 ივლისს 1881 წლისა და მერმე ამ
დროიდგანვე ისობა ამ გირავოს ფურცლების სარგებელიცა.

2) უწინდელს ტირაჟებში გამოსულს გირავოს ფურცლებს აქვსთ სარ-
გებელნი:

- ა) მგოთხის ტირაჟისა 1 იანვრამდე 1879 წლისა.
- ბ) მეხუთის ,, 1 ივლისამდე იმავე წლისა.
- გ) მეექვსის ,, 1 იანვრამდე 1880 წლისა.
- დ) მეშვიდის ,, 1 ივლისამდე იმავე წლისა.
- ე) მერვის ,, 1 იანვრამდე 1881 წლისა.

3) საზღვევად წარმოდგენილს გირავოს ფურცლებს ყველა კუბონები
ზედ უნდა ჰქონდესთ სარგებლის მოსპობის ვადამდის, როგორც მოხსენე-
ბულია 1 და 2 შენიშვნებში; ხოლო უკეთუ ამ კუბონების რიცხვიდამ
რაოდენიმე დააკლდა, მაშინ ამ დანაკლისის კუბონების ფასი გამოირიცხება
გირავოს ფურცლების საზღვეველის ფულიდან.

4) ტირაჟში გამოსულის გირავოს ფურცლების და აგრეთვე კუბონე-
ბის ზღვევა მოხდება:

- ა) ქ. ქუთაისს — ბანკის სამმართველოში.
- ბ) ქ. თფილისს — თფილისის საურთიერთო კრედიტ. საზოგადოებაში.
- გ) ქ. ზუგდიდში — {
- დ) ქ. ვარშავას — { შევლებერგის საბანკირო კანტორაში.

ქუთაისის სააღგილ-გაგულო ბანკისაგან

ს ქ ე მ ა

ქუთაისის თავად-აზნაურთ სააღგილ-გაგულო ბანკის გირავოს
ფურცელთა, გამოსულთა მეცხრე (IX) ტირაჟში, რომელიც მოხდა 14
მაისს 1881 წლისა.

ა) 43 1/2 წლიანთა:
100 მანეთ.

III სერიისა № № 2, 42, 50 და 56.
IV ,, ,, ,, 25 და 90.
V ,, ,, ,, 18, 19, 80 და 91.
VI ,, № 73.
VII ,, № № 56, 73, და 76.
შემდეგთა სერიათა № № 954, 955, 959, 962 და 982.

ბ) 18 7/12 წლიანთა:
1000 მანეთ.

II სერიისა № № 20 და 39.
III ,, № 14.
VII ,, № № 26 და 69.
შემდეგთა სერიათა № № 346, 377, 402, 611, 674, 718, 741,
803, 828, 904, 940, 1034, 1095 და 1213.
500 მანეთ.

IV ,, № № 3 და 31.
VII ,, № 47.
შემდეგთა სერიათა № № 276, 307, 316, 346, 385, 402,
447, 465 და 484.

100 მანეთ.
V ,, № 22.
VI ,, ,, 21.
VII ,, № № 47, 178 და 249.
შემდეგთა სერიათა № № 837, 848, 1048 და 1060.